

Utbildningsinspektion i Molla och Eriksbergs skolor, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Molla och Eriksbergs skola den 20 och 21 februari 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Herrljunga kommun samt Molla och Eriksbergs skolor, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolorna från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Molla och Eriksbergs skolor intervjuades elever, personal och rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolorna utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Molla skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	16
Förskoleklass	4
Grundskola	45

Eriksbergs skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	26
Förskoleklass	10
Grundskola	60

Molla och Eriksbergs skolor är två små landsbygdsskolor i Herrljunga kommun som bildar ett rektorsområde. Tillsammans med Ods och Hudene skolor bildar de den så kallade HOME-enheten. Personalen säger att samarbetet mellan de fyra skolor som utgör HOME-enheten innebär att de får fler kollegor som arbetar med likartade elevgrupper och upplever att de har god hjälp av varandra i sitt utvecklingsarbete.

Molla skola är belägen ca 20 km söder om kommunens centralort Herrljunga. Verksamheten är organiserad i ett arbetslag med förskoleklass och årskurserna 1–6. I skolans lokaler finns också ett fritidshem. Skolan består av en byggnad i två plan från 1950-talet.

Eriksbergs skola ligger ca 20 km öster om Herrljunga tätort. Verksamheten är organiserad i ett arbetslag med förskoleklass och årskurserna 1–6. Till skolan hör också ett fritidshem. Skolan består av två byggnader i ett plan, varav en är byggd 1960 och den andra 1990.

Efter årskurs 6 fortsätter eleverna sin skolgång vid Altorpskolan i Herrljunga.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Molla och Eriksbergs skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Utifrån intervjuer och observationer kan inspektörerna konstatera att eleverna trivs i sina skolor. Eleverna uttrycker spontant att det är roligt att gå till skolan och anser själva att de är bra på att visa hänsyn mot varandra. Vid båda skolorna arbetar eleverna i åldersblandade och ibland i åldershomogena grupper. Enligt personalen innebär de båda skolornas låga elevantal att organisationen av elevgrupperna kan variera från år till år. Det förekommer ett nära samarbete såväl mellan förskoleklassen och årskurs 1 som mellan övriga klasser inom arbetslaget på båda skolorna. Vid båda skolorna bedrivs ett arbete med att förtydliga de mål för utbildningen som finns i läroplan och kursplaner.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Kvalitetsredovisningarna uppfyller inte förordningens krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolorna inom följande områden.

- Skolorna bör redovisa hur de analyserar elevernas resultat vid de nationella ämnesproven och hur de arbetar för att förbättra resultaten.
- Elevernas kunskapsutveckling bör följas upp mer systematiskt i samtliga ämnen.
- Elevernas medvetenhet om målen bör öka vid Molla skola.
- Utvärderingar bör genomföras i större utsträckning för att synliggöra personalens och elevernas reflektioner och användas inför planering av nya arbetsområden eller temaarbeten.
- Skolorna bör snarast göra likabehandlingsplanerna kända för eleverna.
- Rektorn bör göra sig mer förtrogen med verksamheten och bör tydligare leda den pedagogiska utvecklingen vid skolorna.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolornas elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Elevernas kunskapsutveckling följs upp på olika sätt genom exempelvis diagnoser och samtal. De nationella ämnesproven för årskurs 5 i svenska, engelska och matematik genomförs vid båda skolorna. Elevernas resultat från de nationella ämnesproven i årskurs 5 rapporteras till den centrala förvaltningen. Kommunens sammanställning av resultat från de nationella ämnesproven för perioden 2004–2006 visar att vid Molla skola uppnår drygt 90 procent av eleverna målen för ämnena svenska, matematik och engelska. Vid Eriksbergs skola uppnår ca 80 procent av eleverna målen för ämnena svenska, matematik och engelska. I skolornas kvalitetsredovisningar saknas analys och redovisning av elevernas resultat. Inspektörerna bedömer att skolorna bör redovisa hur de analyserar elevernas resultat vid de nationella ämnesproven och hur de arbetar för att förbättra resultaten.

Personalen vid båda skolorna säger sig ha en bild av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Personalen vid Eriksbergs skola redovisar för inspektörerna ett strukturerat uppföljningssystem i relation till läroplans- och kunskapsmålen för flertalet ämnen. Alla elever vid Molla och Eriksbergs skolor har enligt personal och elever sedan några år en pärm där uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska, matematik samt social utveckling dokumenteras. Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen är systematiserad i liten omfattning. Inspektörerna bedömer att elevernas kunskapsutveckling bör följas upp mer systematiskt i samtliga ämnen.

Eleverna upplever att de lär sig mycket i skolan och säger att de går i skolan för att klara sig i livet. De elever som intervjuas vid Eriksbergs skola säger att de känner till mål som de skall uppnå. De visar gärna sina pärmar med dokumentation och individuella utvecklingsplaner samt beskriver vilka mål de uppnått och vilka de arbetar för att nå. Mål diskuteras enligt eleverna vid Eriksbergs skola och de säger sig känna till kursplaner och läroplan. Eleverna vid Molla skola är dock mer tveksamma. Lärarna säger att de diskuterar målen men anser själva att

de borde öka elevernas medvetenhet om målen. Inspektörerna bedömer att eleverna vid Molla skola bör öka sin medvetenhet om målen.

Inspektörerna möter trevliga och hjälpsamma elever under inspektionen som gärna berättar om sin skola och visar inspektörerna tillrätta. Utifrån intervjuer och observationer kan inspektörerna konstatera att eleverna trivs på sina skolor. Elever uttrycker spontant att det är roligt att gå till skolan och anser själva att de är bra på att visa hänsyn mot varandra. Eleverna säger att bråk förekommer, men att vuxna alltid ingriper när de ser att eleverna inte klarar situationen själva. Inspektörerna bedömer att eleverna vid Molla och Eriksbergs skolor trivs samt utvecklar normer och värden i enlighet med vad läroplanen anger.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet skall skolan utveckla elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former, vilket även innefattar träning i formella demokratiska arbetsformer. Denna träning görs bland annat i skolorna genom klassråd, där eleverna för sina synpunkter vidare till elevrådet. Eleverna berättar att elevrådet bland annat diskuterat regler och planerat gemensamma aktiviteter. Vid båda skolorna sammanträder elevrådet en gång i månaden. Elevrådet leds av en elev som är dess ordförande och som vuxenrepresentant brukar rektorn delta. Inspektörerna bedömer att elevernas inflytande fungerar via klassråd och elevråd.

Enligt intentionerna i läroplanen skall elevernas möjlighet till inflytande utvecklas så att eleverna i högre grad, och efter ålder och mognad, får inflytande över sitt lärande. Undervisningen skall bedrivas så att eleverna, genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen, kan utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ansvar. Intervjuer, observationer och samtal visar att eleverna vid Molla och Eriksbergs skolor har inflytande över undervisningen i varierande grad. En del av undervisningen beskrivs av eleverna som i stort sett lärarstyrd men vid start av nya arbetsområden respektive teman upplever de att de är delaktiga och har möjlighet till inflytande. Utvärdering av genomförda arbetsområden eller teman förekommer dock sällan enligt elever och personal, vilket innebär att elevernas reflektioner inte synliggörs eller används inför nya arbetsområden eller temaarbeten. Eleverna vid båda skolorna tycker de har mer inflytande på fritidshemmet än i skolan. Inspektörerna bedömer att utvärderingar bör genomföras i större utsträckning för att synliggöra personalens och elevernas reflektioner och användas inför planering av nya arbetsområden eller temaarbeten.

Skolorna arbetar aktivt mot alla former av kränkande behandling, mobbning och trakasserier. Vid Molla skola finns kamratstödjare som skall fungera som extra ögon och observera om någon elev blir utsatt. Kamratstödjarna utbildas av det centrala stödteamets kurator, som träffar dem en gång varje månad för att stämma av klimatet på skolan. Från och med den 1 april 2006 råder ett ut-

tryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje enskild verksamhet. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling. Sedan den 15 oktober 2006 finns en förordning som stadgar att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Vid inspektionstillfället har skolorna likabehandlingsplaner som till stora delar motsvarar vad lagen kräver. Planerna är dock inte daterade. De är heller inte kända av elever, men enligt rektorn har föräldrarna vid båda skolorna givits möjlighet att ge synpunkter. Inspektörerna bedömer att skolornas likabehandlingsplaner snarast bör göras kända för eleverna. Se vidare kommunrapporten.

Organisation och arbetssätt

Vid båda skolorna arbetar eleverna i åldersblandade och ibland i åldershomogena grupper. Enligt personalen innebär de båda skolornas låga elevantal att organisationen av elevgrupperna kan variera från år till år. Det förekommer ett nära samarbete såväl mellan förskoleklassen och årskurs 1 som mellan övriga klasser inom arbetslaget på båda skolorna.

I Molla skola arbetar 4 lärare varav en är utbildad specialpedagog. Skolans elever är indelade i förskoleklass och årskurs 1, årskurserna 2–3 samt 4–6. Förskoleklassen och årskurs 1 arbetar till viss del enligt Arne Tragetorns metod ”att skriva sig till läsning med datorns hjälp”. Enligt läraren är datorn till god hjälp för alla elever och särskilt bra för elever med motoriska svårigheter. Utematematik används också i förskoleklassen och årskurs 1 för att konkretisera matematiskt tänkande och begrepp. Utifrån läroplanen planerar skolans elever tillsammans med lärarna ett tema minst en gång varje termin. Eleverna har då inflytande över hur de skall genomföra samt slutföra arbetet. Genom diskussioner med läraren bestäms vad som är rimligt och när arbetet skall vara färdigt.

I Eriksbergs skola är eleverna uppdelade i förskoleklass, årskurs 1, årskurserna 2–3, 4–5 och 6. Syftet med att införa förskoleklass, var att förskolan och grundskolan skulle närma sig varandra. Förskolepedagogikens betoning av barnets eget utforskande, lek, omsorg och skapande skulle få genomslag i skolan. Förskoleklassen har sin lokal i nära anslutning till årskurs 1 och samarbetet fungerar bra enligt personalen. Personal och elever arbetar till stor del tematiskt. Inför arbetet med ett nytt tema får de äldre eleverna information om vilka kursplanemål som är aktuella. Inspektörerna tar vid sitt besök del av en uppstart av ett tema. Temat inleds med en gemensam upplevelse för samtliga elever i årskurserna 1–3 och fortsätter med en ”brainstorming”. Först därefter planeras arbetet. Inspektörerna bedömer att skolorna arbetar enligt intentionerna i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet.

Utvärdering av lärandet och bedömning

Utvecklingssamtalet skall, enligt grundskoleförordningen, ge information om och göra elevens utveckling och lärande synligt i relation till såväl läroplanens övergripande mål, som mål att uppnå och mål att sträva mot i de olika ämnenas kursplaner. Eleven och vårdnadshavaren skall ha fått sådan information och möjlighet att förbereda sig att de kan ta aktiv del i utvecklingssamtalet. Utvecklingssamtal genomförs minst en gång varje termin vid båda skolorna. Respektive klasslärare och elev berättar oftast om elevens kunskapsutveckling i samband med utvecklingssamtal där föräldrar och elever deltar. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framtidsytande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Alla elever vid Molla och Eriksbergs skolor har enligt personal och elever sedan några år en individuell utvecklingsplan som utarbetas i samband med utvecklingssamtalet. I planen finns en dokumentation av de mål som eleven, föräldern respektive läraren anser att eleven skall arbeta med under tiden fram till nästa utvecklingssamtal. Intervjuade elever berättar att den individuella utvecklingsplanen förvaras i en pärm i klassrummet, med undantag av de äldre eleverna vid Molla skola. Inspektörerna bedömer att eleverna har framtidsytande individuella utvecklingsplaner.

Skolorna har rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Stödet ges, enligt lärarna, till största delen inom klassens ram. Åtgärdsprogram upprättas för de elever som anses behöva det. Vid behov finns även möjlighet för lärarna att få handledning av personal från kommunens centrala elevhälsoteam. Psykologen i det centrala elevhälsoteamet handleder personalen vid två tillfällen per termin vid båda skolorna. Inspektörerna bedömer att stöd ges till de elever som anses behöva det.

Kvalitetsarbete och ledning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Skolorna i Herljunga kommun har en gemensam mall för kvalitetsredovisning. Skolornas kvalitetsredovisningar benämns i tidigare versioner verksamhetsberättelse. De är företrädesvis en beskrivning och utvärdering av utbildningsnämndens mål. I skolornas kvalitetsredovisningar för år 2005 finns inga resultat redovisade och därför heller ingen analys eller presentation av hur skolorna arbetar för en ökad måluppfyllelse. Vid samtal med personalen framkommer att arbetet med kvalitetsredovisningen görs företrädesvis av rektorn, vilket enligt inspektörerna innebär att den inte fungerar som ett redskap för skolutveckling. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningarna inte uppfyller förordningens krav.

I skollag och läroplan framhålls att rektorn skall ha pedagogisk insikt, liksom att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn för Molla och Eriksbergs skolor har arbetat som rektor sedan 2006. Rektorn har inte gått den statliga rektorsutbildningen, är utbildad gymnasielärare och har ingen tidigare erfarenhet av verksamhet i förskola och grundskola. Rektorn är enligt de intervjuade grupperna känd men de är tveksamma till om han är förtrogen med den dagliga verksam-

heten. Personalen uttrycker att det är de som driver den pedagogiska utvecklingen på respektive skola. Rektorn tycker att han ännu inte haft möjlighet att fullt ut ta den pedagogiska ledningen. Inspektörerna bedömer att rektorn bör göra sig mer förtrogen med verksamheten och bör tydligare leda den pedagogiska utvecklingen vid skolorna.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Samtliga lärare på skolorna har, enligt rektorn, lärarutbildning.

Inspektörernas bedömning är att eleverna har tillgång till böcker, skrivmaterial och andra hjälpmedel som behövs för att nå de nationella målen.

Lokalerna vid Molla skola är fräscha, men personalen upplever skolan som trång och grupprum saknas. Vid Eriksbergs skola är lokalerna slitna och har problem med ventilationen, vilket enligt personalen påverkar det pedagogiska arbetet och inomhusklimatet negativt. Ett av klassrummen har av miljöskäl stängts av skyddsombudet.

Fritidshem finns vid båda skolorna för barn från 6 t.o.m. 12 år som är i behov av fritidshemsplats.

Datum	Ort
2007-05-31	Göteborg

Ulla-Britt Norin

Anna Wide